

OPEN MONUMENTENDAG

De smaak
van de 19^e eeuw

ZATERDAG 11
EN/OF ZONDAG 12
SEPTEMBER 2010

Open
MONUMENTENDAG

Rabo Vastgoedgroep
Hoofdsponsor

Open Monumentendag 2010 staat in het teken van de negentiende eeuw. Een eeuw met twee gezichten: dat van technologische vernieuwingen van de industriële revolutie enerzijds, en dat van teruggrijpen naar eerdere bouwstijlen anderzijds. Een combinatie die heel wat verrassende monumenten heeft opgeleverd, waarvan er vele op 11 en 12 september voor publiek toegankelijk zullen zijn.

De smaak van de 19^e eeuw

De negentiende eeuw kende stormachtige ontwikkelingen, die het aanzicht van Nederland voorgoed zouden veranderen. Met de industriële revolutie verschenen overal in het land civiele werken, zoals spoorwegen, kanalen en bruggen, en industriële gebouwen zoals fabrieken, abattoirs, gemalen en

men, kregen ook veel steden een ander aanzien. Middeleeuwse vestingmuren werden op grote schaal afgebroken, zodat uitbreiding mogelijk werd. Die was dan ook hard nodig, want de steden waren overvol en de hygiënische omstandigheden gebrekkig. Op en buiten de stadswallen en singels werden nieuwe woonwijken aangelegd, met, vaak voor het eerst, een stedenbouwkundig plan.

De Open Monumentendag maakt monumenten toegankelijk voor iedereen.

watertorens. Ingenieurs en constructeurs ontwierpen deze gebouwen en maakten daarbij gebruik van nieuwe materialen zoals gietijzer, staal en gewapend beton. Toen in 1874 de Vestingwet werd aangeno-

Neostijlen

Met de afschaffing in 1818 van het gildensysteem komt in Nederland het beroep van architect van de grond. Voor de architect was het zoeken naar de gewenste verschijningsvormen voor de nieuwe gebouwen. Niet alleen voor fabrieken en andere werkplaatsen van industrie, maar ook voor nieuwe verworvenheden van de opkomst van de burgerlijke samenleving: warenhuizen, winkelpassages en stationsgebouwen, en plaatsen van ontspanning als

eeuw

musea, dierentuinen, stadsparken, theaters, muziekzalen en sportgebouwen. Elk type gebouw kreeg een bijpassend geachte stijl, waarbij teruggerepen werd naar eerdere stijlen die in een negentiende-eeuwse jas gestoken werden: de neostijlen. Zo werd het neoclassicisme bij voorkeur gebruikt voor gebouwen die gezag moesten uitstralen en de neogotiek voor nieuwe, meestal rooms-katholieke, kerken. De Hollandse renaissance werd gezien als de nationale bouwstijl: geassocieerd met de Gouden Eeuw en met het protestantisme.

Smaak

Nog tot ver in de twintigste eeuw werd over bouwkunst uit de negentiende eeuw, en dan met name de tweede helft, gesproken als 'de lelijke tijd'. De bezwaren betroffen vooral de manier waarop in de negentiende eeuw verschillende historische stijlen geleend of gecombineerd werden, waardoor er geen

eigen bouwstijlen zouden zijn geweest. Tegelijkertijd had de industriële revolutie ervoor gezorgd dat meubels en voorzieningen zoals verlichting, verwarming en hygiëne, voor een grote groep mensen beschikbaar waren gekomen. Wonen werd een massaconsumptiegoed, maar bleef in vorm behoudend, inspelend op de smaak van de burger.

Themapublicatie 2010

De Stichting Open Monumentendag geeft dit jaar de gelijknamige themapublicatie *De smaak van de 19^e eeuw* uit. Daarin komen allerlei monumenten en verschijnselen aan bod die typisch negentiende-eeuws zijn. Het boekje telt 128 pagina's, is in full colour in zakformaat uitgevoerd en kost € 7,50 (excl. verzendkosten). Het is verkrijgbaar via www.openmonumentendag.nl

Wat is de Open Monumentendag?

Op Open Monumentendag staan duizenden monumenten in heel Nederland een dag of weekend lang gratis open voor het publiek. De Open Monumentendag biedt daarmee iedereen de mogelijkheid om kennis te maken met monumenten en wil zo de belangstelling voor monumenten bij een breed publiek vergroten. De opengestelde monumenten, te herkennen aan de Open Monumentendag-vlag,

zijn vaak het toneel van speciale activiteiten, zoals tentoonstellingen, concerten en rondleidingen. De landelijke organisatie is in handen van de Stichting Open Monumentendag, die circa 350 deelnemende gemeentelijke comités ondersteunt. In samenwerking met duizenden vrijwilligers en monumenteigenaren organiseren deze comités in hun gemeente de Open Monumentendag.

Stichting Open Monumentendag

Herengracht 474
1017 CA Amsterdam
020 422 21 18
info@openmonumentendag.nl
www.openmonumentendag.nl

De Nederlandse Open Monumentendag is onderdeel van de European Heritage Days, de Europese Open Monumentendagen die in 49 landen in september worden georganiseerd.

De landelijke opening van Open Monumentendag 2010 zal plaatsvinden in Apeldoorn.

De Open Monumentendag komt mede tot stand door medewerking van het Nationaal Restauratiefonds.

Rabo Vastgoedgroep
Hoofdsponsor

Rabo Vastgoedgroep is hoofdsponsor van de Open Monumentendag.